

BİR BİLİM UZMANI

İsmail Kılınç

■ Zamanı gelmişti. Bütün yorgunluklarımı çantama yükleyip fakülteye doğru yol alıyordum. Herkesin bedenlen dik durma çabasına hep hayran olmuşumdur. Benim bükük belim, yetmişliklere nazire yapan cinstendir. Seri adımlarım olmaz hiç. Üstümdeki ağırlık doğum lekesi gibi yapışıp kalmıştır vücut direncime. Vücut direnci de güzel kelime tabii... Yeri geldikçe kullanmalı. İnsan, zaman denilen gerçeğin oyun hamuruymuş. Dünya bir değirmenmiş; kimine acı kimine tatlı dönermiş. Anladım. Anlamak her zaman güzel değildir. Özellikle “Bundan sonra...”lı cümlelerde ve buna benzer planlarda bir tarafla cehalete kıyısı olmalıymış insanın. Anladım: Anlamanın marazlı tarafları da varmış. Geç ama güç... Anladım.

Çimlere sere serpe uzanıp bahar sevinci yaşayan öğrencileri süzdüm yol boyunca. Âşıkların cilveleşmelerini, “inek öğrenciler”in kaygılı muhabbetlerini, bir dehlizi andıran gelecek planlarını, akşamki partileri, sabahki kahvaltıları, otobüste kaptanla olan münakaşaları, memleket övgülerini, hakem sövgülerini ve sanal âlemde “çok cool” olan şarkıları... Bir serinlik hissettim yüzümde. Tam o anda yürüdükçe daha da belirginleşen erguvanların kokusuna boğulasım geldi... Fakülte girişi sağlı sollu baharı müjdeleyen çiçeklerle süslüydü. Ama en çok erguvan... Kökü toprağa sımsıkı bağlı, tam erişkin insan boyunda, kırmızımsı-mor rengiyle kendine has ve olabildiğine sabit; aynı toprağın mahsulü insanoğlunu selamlar gibiydiler. Bir dalı eğdim girmeden. Ciğerlerime kadar çektim kokusunu. O an fark ettim ki bedenim en dik şeklini erguvanla yarenlik ederken alıyor. Giriş kapısında sigara içen bir kızla göz göze geldik. O sigara içiyordu; ben çiçek kokluyordum. Bu post-romantizm bana saçma geldi. Ona da fazla gelmiş olacak ki yemyeşil gözlerini dört saniyeden fazla tutamadı bende. Belimi tekrar bükerek mıymıntı mıymıntı girdim kapıdan içeri. Mıymıntılığımı beni aratmayan Yakup’la karşılaştım. Tezini

savunmasına bir hafta kala danışmanın yanından çıkıyordu. Zannederim yaşanacak ilmî cengin ayrıntılarını öğrenmeye gelmişti. “Merhaba Yakup!” dedim. “Merhaba!” dedi. Merhaba’nın ötesine gidemeyen muhabbetlere özgü karakterler için biçilmiş kaftan gibiydik. Bakıştık. “Nasıl gidiyor?” dedim. “Fena değil, haftaya savunma işte...” dedi. “Senin nasıl gidiyor?” diye sordu. “Benim savunmam birazdan...” dedim. “Hayırlısı olur inşallah!” dedi. “İnşallah!” dedim. Yapmacık tebessümleri birbirimize satarak “Görüşürüz!”leri tokuşturup ayrıldık. “Merhaba” ile başlayıp “hayırlısı-inşallah” ile biten sohbetlerin samimiyetsiz olduğu tartışılmaz. Ancak bir tarafıyla da kutsaldır. İçerisinde dua nüansları barındırır. Açıkçası yalnızlığı fitratına yedirmiş ve bundan mutluluk duyan insanlar için duadan daha yapıcı bir terapi de yoktur.

Danışmanın odası dördüncü kattaydı. Asansör kullanmak hiç huyum olmadığından nefes nefese kalmak pahasına çıktım merdivenlerden. Yüksek lisans sürecinde –ki o master diyordu- bolca vakit geçirdiğim arkadaşlarımdan (!) biri, Emre tüm heyecanını kuşanmış koridorda bekliyordu. Hep rengârenk giyinir, uyumsuzluktan uyum üretti. Beş dakikanın üzerinde bir yerde sabit kaldığını hatırlamıyordum. Ben onu saka kuşuna benzetiyordum. Renklere olan tutkusu, seri konuşma ve hareketleri itibarıyla saka kuşundan bir farkı yoktu. Ben onla pek muhabbet açamasam da o hep bana takılır, yürüyüşü bile cenazeden farksız yapımla dalga geçer, bir şekilde kahkaha atmanın yolunu bulurdu. Her çevrenin, her topluluğun Emre gibi bir karaktere ihtiyacı var. Biriken kötü enerjiyi emecek, çorak arazilerden mahsul elde edecek bir karaktere... İçimden belki de Emre’ye dair nice menfur düşünce geçmiştir. Ancak onun hayata karşı eğlenceli bakış ve duruşu, bir tarafıyla kısıktırıyor benî. Beni görür görmez soru yağmuruna tuttu. “Sence ne soracaklar, zorlarlar mı, ya bunca emek boşa giderse, tezim geçmezse olay çıkarmalı mıyım?” Daha kaç soruya muhatap oldum bilmiyorum. “Otur Emre, sakinleş!” dedim. “Sensin sakinleş!” dedi. O hâlde bile kelime oyunuyla dürtükledi sinir uçlarımı. “Sana teselli vermek de suç tabii.” dedim. O bitmek bilmeyen “lâf ü güzaf”larıyla devam etti. Şekil zemin algımda yer edinmiyordu artık. Kaygısından bile mizah türetenler bana çok uzaktı. Ben melankolinin tarafındaydım hep. En nefret ettiğim ama en çok başvurduğum ruh hâli buydu: Melankoli. Şeyma’yı gördüm koridorun ilerisinde. Hangi eğitim kurumunda olursanız olun, çalışkanlığı göz dolduran öğrenciler vardır. Şeyma tam da oydu. Tarifleri çoğaltabilirim. Ön sıraların kızıydı o... Gözü bozuk olmasa da gözlük takan, dersten başka dert bilmeyen... İlk parmak kaldırıışların, mantıklı hitama erdirişlerin kızı... Başımla selam verdim. Sahte bir gülümsemeyle selamımı karşıladı. Biliyorum, “Gel!” diyordu. “Gel de sana ne kadar çabaladığımı, imkânsızlığı tanımayışımı, azim ve kararlılığımı, hiçbir savunmadan zerre korkmadığımı hatırlatayım.” Yanına gitmesem de “Başarılar diliyorum!” dedim. “Teşekkür ederim.” dedi. Pek bilinmez ama bazen “teşekkür ederim”, “Sen kimsin de bana iyi dilekte bulunuyorsun?” anlamına gelir. Anlam bilgisinde, anlamı bilinmeyen durumlar

da vardır. Pek öğretilmez. Suçlusu öğretmenler değildir. Hayatın “garip” taraflarından biridir bu da: Suç var, suçlu yok.

Emre anlamlandırmalarımından uzak konuşmaya devam ediyordu. Şeyma, materyalist bir filozof veya mistik bir dervişi andıran edayla tezine baş eğmişti. Koridor serindi. Okul koridorları hep serin olur. Ya da sıcaklık algılarımız hep “içeri”ye daırdır. Lisans öğrencileri ellerinde notlarla gelip geçiyorlardı. Gayri ihtiyari zemine odakladım bakışlarımı. Mozaik zemine... Bol çimentoyla karılmış, “En sağlamından olsun, başımıza bir daha iş çıkarmasın!” düsturuyla yapılan, her zerresi “Devlet”i andıran zemine...

Zemin ya da Zaman...

İbrahim kahvaltısını yaptıktan sonra kapıya yöneldi. Uyku mahmurluğundan olsa gerek bolca sağa sola çarptı. Ayakkabılarını gelişi güzel düğümlerken annesi seslendi bahçeden: “İbrahim oğlum, iki dakika yanıma uğrayıver!” İbrahim, üfleye püfleye indi aşağıya. “Geç kalıyorum zaten anne, n’oldu?” dedi. “Suratsız seni...” dedi annesi. İbrahim’in lacivert okul ceketinin mendil cebine erguvanı yerleştirdi. “Bu ara sınavların başlıyor oğlum, uğur getirsin!” dedi. “Anne bu mu uğur getirecek bana!” dedi İbrahim, küçümser bir edayla. Anne tebessüm ederek “Oğlum koku-suna bak mübareğin, Allah’ın gücüne gitmesin de vallahi ölüyü diriltir bu koku.” dedi. İbrahim umursamaz tavırlarla eline aldı erguvanı. Kokladı. Annesi darılma-sın diye kokladıktan sonra aynı yerine koydu. “Allah zihin açıklığı versin!” duasıyla yola düştü. Akli, babasının dün akşam aldığı atarideydi. Babasının tüm uyarılarına rağmen akşam yemeğinden sonra gece geç saatlere kadar komşularının oğlu Ahmet ile atari oynamıştı. Street Fighter, Mortal Kombat, Süper Mario, Soccer ve daha nice oyun... Yol boyunca atarinin nasıl mükemmel bir alet olduğundan bahsetti. Arkadaşları merakla dinledi. İçi içine sığmayan bir İbrahim vardı. Tüm arkadaşları onun sakin yapısından nasıl sıyrıldığına şahit oluyordu. Heyecan ve meraklarını kuşanmış şekilde okula girdiler hep beraber. Önce “rahat”, sonra “hazır ol”dular. Hiçbiri rahat değildi. İçeride neye hazır olduklarından da haberleri yoktu. Okulun her günü ayrı bir “yaşantı”ya gebedir. Elbette her gün ayrı ayrı hatırlanmaz; ama hatırdaki kalanlar geleceği şekillendirmede birer ipucu gibidir. İlk ders coğrafyaydı. İbrahim daha çoğ... hecesini duyar duymaz panikledi. Hoca sözlü yapacaktı. Hafta sonu evine atari gelmiş bir çocuğun oturup coğrafya çalışması, imkânsıza eşdeğerdir. Okulun en sert mizaçlı hocasının dersinden yapılacak olan sözlü, en çalışkan öğrencileri bile tedirgin ederken İbrahim’in bacaklarının titre-mesi, oldukça doğaldı.

Bir rüzgâr girdi sınıfa. Kendi etrafında döne döne hortuma, tufana dönüştü. Tufan bitti; sallantı başladı. Depreşti sınıf. Şiddetine hiçbir ölçek “şudur” diyemedi. Sonra su bastı sınıfı. Aniden boğulmaya başladı birçok öğrenci. Kaçabilecekleri tek bir delik yoktu. En kötüsü de “Nefes alamıyorum!” bile diyemediler. Az çalışanlar tufanda, çalışsa da anlatamayanlar depremde, çalışmayanlar selde öldüler. Şirazesini kaymış bir hocayı coğrafyacı. Öğrenci konuyu bilirse onu göklere çıkarır; bilmezse yerin dibine sokardı. Birkaç tokatla salardı sırasına. “İbrahim, gel buraya!” dedi.

İbrahim ayağa kalktı, sendeleyerek ilerledi. Eli eline kavuşmuş, vali makamına ilk defa giden bir köylüyü andırıyordu. “Sözlüye çalıştın mı?” dedi hoca. İbrahim o an “Anne mi hoca mı kutsal?” diye geçirdi içinden. Çünkü annesi ne şartta olursa olsun yalan söylememesi gerektiğini öğütlemişti. Ancak hoca, çalışıp çalışmadığının üzerinde çok durmadan “Söyle bakalım...” diyerek sorusunu yöneltti: “Gel-git olayı nedir?” İbrahim’in bildiği bir konuydu. Ancak birazdan sırtına inecek olan tokadın korkusundan zihni adeta silinmişti. Donuk bir yüz ifadesiyle sınıfa bakıyordu. Sınıf arkadaşları hocanın görmez yanından elleriyle bir yukarıyı bir aşağıyı gösteriyorlardı. Onların derdi, Ay’ın hareketine bağlı olarak denizde gerçekleşen gel-git’i hatırlatmaktı. İbrahim mozaik zemine kilitlendi. Başını dahi kaldıramıyordu. Ayağını yere sertçe vurdu öğretmen. “Söylesene İbrahim, nedir gel-git olayı!” diye bağırdı. Bu bağıris, tüm sınıfta inledi, sonra kulaklarda, sonra anılarda... “Uu... uuuzz...uzaya...” diye kelimeler çıktı ağızından. “Ne diyorsun sen İbrahim!” dedi hoca. “Hoo..Hoocam, uzaya gidip gelmeye gel-git olayı denir.” dedi. Tüm zerrelere korkuya bulanmış sınıfta, kahkaha tufanı koptu. Başlangıçta hocada da bir gülümseme belirse de ayağa kalkıp “Sen benimle dalga mı geçiyorsun?” diye bağırdı. Kahkahalar sanki bıçakla kesilmişti. Kulağından tuttu İbrahim’i. “Bana bak!” dedi gür bir sesle. “Sen bu kafayla gidersen bir halt olamazsın!” İbrahim’in bakışları ıslandı. “Hocayla dalga geçecek cesareti kendinde buluyorsan senden olsa olsa soyтары olur.” diyerek İbrahim’i rencide etmeye devam etti. “Otur yerine, terbiyesiz!” diyerek itekledi. İbrahim’de, âdeta bir nekahet hâli belirdi. Haftalarca içine kapanmış. Ashında tüm hocaları onu severdi. Sessizliği, saygısı, dürüstlüğü, doğallığı en çok da meraklı yapısı dolayısıyla tüm hocaları İbrahim’e değer verir, ona bir şeyler katmaya çalışırlardı. Birkaç kendini bilmez arkadaşı bir süre onunla soyтары diye dalga geçti. Ancak bu lakap onun üzerinde analık yamallığı gibi durmuştu. Nitekim “soyтары” lakabı bir haftayı bile geçmeden unutuldu. Bu lakap suya yazılan yazıya benzemişti. Amaçsızdı. Onu tanıyanların kullanabileceği bir şaka malzemesi olmazdı. Bütün hocaların inşa ettiği masum ve çalışkan öğrenciyi tek bir hoca...

Savrulmadan Sonra Savunma

Danışmanım odadan çıktı. Tatlı bir tebessümle “İbrahim Bey sizi alabiliriz.” dedi. O ana kadar heyecandan zerre yoktu. Ancak ismim zikredildiği an, nefes alışlarım değişmeye başladı. Kapıyı tıklatarak girdim içeriye. Danışman hocam dâhil üç hocanın karşısındaydım. Hocalardan biri, genel kaideler gereği başka bir üniversiteden gelmişti. Danışmanım beni tanıtmaya başladı. “İbrahim Bey ile çok güzel bir çalışma çıkardığımıza inanıyorum. Biz onunla ‘Meta Fetişizminde Doksanlı Yıllara Ait Bir Başlangıç: Atari Bağımlılığı’ konusu üzerine çalıştık. Çok kıymetli araştırmalar yaptı. Reklamcılık alanında yer edinecek bir tez hazırladığı kanaatindeyim.” dedi. Tezim, yansı vasıtasıyla duvara yansıtıldı. Sorular yağmur gibi geldi. Birçok eleştiri aldım. Tüm eleştirilere dilim döndüğünce cevaplar verdim. Karar zamanı geldi. Hocalar kendi aralarında konuşurken yine mozaik zemine odaklandım. Hocalar hep birden ayağa kalkarak tezimin onay aldığını ve benim artık bir “bilim uzmanı” olduğumu söylediler. Dile hâkimiyetim çok iyiymiş. Saha araştırmalarım konuyu açık-

lığa kavuşturmak açısından oldukça verimli sonuçlar sağlamış. Kaynaklarım sağlamış. Savunmamdaki emin duruşum çok etkileyiciymiş. Hatta hocalardan biri, “Sende ciddiyet sahibi bir akademisyen hamuru görüyorum.” dedi. İlginç... Ben ve ciddiyet ve sağlam durmak ve dil ve hâkimiyet... İnsan kendine şaşırır mı? Şaşırdım. Çalışmamdan emindim ama “emin duruş” ve ben yan yana pek yakışmadık. Hocalarıma teşekkür ederek ayrıldım. Bir şeyleri başarmış olmanın verdiği gurur bir yana boşluğa düştüğüm de gerçektir. Elbette sırada “doktora” diye bir hedef vardı ama sırtımdaki yükten kurtulduğumu hissetmiştim. Emre ve Şeyma, soru sormaksızın ağzımdan çıkacak ilk kelimeye odaklandılar. “Başardım!” dedim. Cepheden zafer bildiren bir komutan gibi, riskli ameliyattan başarıyla çıkan doktor gibi, uzaydan ülkesine seslenen bir astronot gibi “Başardım.” dedim. “Helal be!..” dedi Emre. Yumruğuyla omzuma öyle sert vurdu ki aynı sertlikle suratının ortasına vurasım geldi. “Tebrik ederim.” dedi Şeyma. Aslında “Sen bile başardıysan benim tezimin kabul görmesi kesin!” demek istedi. Dünyadaki bütün kadınlar için bir alt yazı olmalıydı. Dünya kuruldu kurulalı kadınların modern romanları andıran bir alt metni vardı. Erkekler ise “masallar”ın ötesine geçemeyen kurgulara benziyorlardı. Basit, düz ve net... En fazla bir adet “gizli mesaj” barındıran.

Büyük günler, hızlı akan sahnelerden oluşur. O gün gelene kadar yaşanan kaygı, daha yıpratıcıdır. Süreç, sonuçtan şatafatlıdır. Savunma bittikten kısa süre sonra fakülteden çıktım. Uzunca bir erguvan dalı koparıp koklaya koklaya yürümeye başladım. Biraz önceki gururlu hâlim, uçup gitti. Klâsik sükûnetimle adım atıyordum. Coğrafya hocam yanaştı yanıma. Bir süre hiç konuşmadan yürüdük. “Bugünlerini de gördüm ya!” dedi. “Teşekkür ederim.” dedim. Usulun usturası içinde olurmuş. Hep kurguladığım o soruyu yönelttim: “Baba, sence soytarılardan bilim adamı olur mu?”